

2.Η αρχαία Ελλάδα (από το 1100 ως το 323 π.Χ.)

Ομηρική Εποχή
(1100 - 750 π.Χ.)

Αρχαϊκή Εποχή
(750 - 480 π.Χ.)

Κλασική Εποχή
(480 - 323 π.Χ.)

10^ο Μάθημα

2.1 Ομηρική Εποχή (1100 – 750 π.Χ.)

Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός (σελ. 78-83)

2.1 Ομηρική Εποχή (1100 – 750 π.Χ.)

- Παρακμή των μυκηναϊκών κέντρων (1100 π.χ.) - περίοδος αναστατώσεων για περίπου τρεις αιώνες.
- Συνεχείς μετακινήσεις ελληνικών φύλων → απόκτηση μόνιμων εγκαταστάσεων
- Κύριες πηγές πληροφοριών:
 - ο η αρχαιολογική έρευνα
 - ο τα ομηρικά έπη (ομηρική εποχή / ελληνικός μεσαίωνας/ σκοτεινοί χρόνοι)
- Περίοδος ανασυγκρότησης και δημιουργίας του ελληνικού πολιτισμού

Οι μετακινήσεις (11^{ος} – 9^{ος} αι. π. Χ.)

- Η Κάθοδος των Δωριέων: η απουσία αντίστασης διευκολύνει την επικράτησή τους και οδηγεί σε ανακατατάξεις των ελληνικών πληθυσμών και στη δημιουργία μεταναστευτικού ρεύματος στις ακτές της Μ. Ασίας
- (1^η θεωρία διείσδυσης Δωριέων)
 - ο 11^{ος} αι. π.Χ. : διείσδυση Δωριέων στη Β.Δ. Ελλάδα.
 - ο Μετακίνηση στην Πελοπόννησο: στρατιωτική επιχείρηση και υποταγή μυκηναϊκών πληθυσμών- εγκατάσταση στη Λακωνία.

- (2^η θεωρία διείσδυσης Δωριέων) :
 - Οι Δωριείς ήταν ελληνικό φύλο που ζούσε σε ορεινές περιοχές της Ελλάδας και μετακινήθηκε στα πεδινά.
- (Δωριείς : δωρίμαχος / δορύμαχος : δεινός χειριστής του δόρατος)

Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός

- 11^{ος} – 9^{ος} αι. π.Χ. : Κάθοδος Δωριέων → εξάπλωση των Ελληνικών Φύλων στο Αιγαίο και στις δυτικές ακτές της Μ. Ασίας.
- Οι Αιολείς : μετακίνηση από Θεσσαλία στη Λέσβο, Τένεδο και στα παράλια Μ. Ασίας (Αιολίς)
- Οι Ίωνες : πό την Αττική και Β.Α. Πελοπόννησο στη Σάμο, Χίο και στις ακτές Μ. Ασίας- Πανιώνιο (Ιωνία).
- Οι Δωριείς : από Λακωνία, Επίδαυρο, Τροιζήνα στα Ν.Δ. Μ. Ασίας (δωρική εξάπολη)

Ερωτήσεις:

1. Γιατί η εποχή που ακολούθησε την παρακμή των μυκηναϊκών κέντρων χαρακτηρίζεται μεταβατική;
2. Ποια είναι η πηγή πληροφοριών για την περίοδο 1100 π. Χ. έως το 750 π. Χ. και πως αυτή χαρακτηρίζεται από τους επιστήμονες;
3. Τι εννοούμε με τον όρο «πρώτος ελληνικός αποικισμός»;

Παράθεμα 1

"Η εξασθένιση της κεντρικής εξουσίας (μυκηναϊκά κέντρα) και η αραίωση του πληθυσμού ... συντελούν στη μετακίνηση συγγενών προς τους Αχαιούς φυλών από τα ορεινά όπου κατοικούσαν στα πεδινά. Οι πρώτες μετακινήσεις τοποθετούνται το 1125 περίπου και με αυτές συμπίπτει το τέλος του μυκηναϊκού πολιτισμού. Οι μεγάλες ηγεμονίες κερματίζονται και καταρρέει η οργάνωση και λειτουργία των μυκηναϊκών κρατών".

Άννα Ράμου-Χαψιάδη, Από τη φυλετική κοινωνία στην πολιτική, σ. 33

Παράθεμα 2

"Πολλές και αλληλένδετες μετακινήσεις ελληνικών φύλων πραγματοποιήθηκαν κατά το τελευταίο τέταρτο του 1Β' αιώνα π.Χ. Κατά το 1125 π.Χ. διαπεραιώθηκαν από τη Στερεά στην Πελοπόννησο Δωριείς και Αιτωλοί. Οι πρώτοι, που αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του φύλου τους και είχαν ενισχυθεί από ομάδες άλλων φύλων που συνέρρευσαν από

11^ο Μάθημα

Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός - συνέχεια

Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση.
(σελ.80- 82)

α) Η οικονομία

- Κύρια πηγή οικονομικής ανάπτυξης: η γη
- Κλειστή αγροτική οικονομία
- **Ο ομηρικός οίκος:** τα μέλη μιας οικογένειας μαζί με άλλα άτομα με οικονομική εξάρτηση από την οικογένεια και επιτελούσαν όλες τις παραγωγικές εργασίες.
- Απουσία εργασιακής ειδίκευσης → απουσία βιοτεχνικής ανάπτυξης
- Τα γεωργικά και κτηνοτροφικά παραγόμενα προϊόντα καταναλώνονται μέσα στον οίκο.
- Τρόποι αναπλήρωσης αγαθών:
 - περιορισμένο ανταλλακτικό εμπόριο
 - ανταλλαγή δώρων
 - πόλεμος
 - πειρατεία
- Μέτρα αξιολόγησης ανταλλασσόμενων αγαθών : βόδι, δέρματα ζώων, μέταλλα, δούλοι

β) Η κοινωνία

- Ο οίκος = μονάδα κοινωνικής συγκρότησης
 - Άριστοι (ευγενείς):
 - μέλη του οίκου που συνδέονταν με συγγενικούς δεσμούς
 - κάτοχοι της γης
 - με οικονομική ισχύ
 - Πλήθος:
 - πολυάριθμη κοινωνική ομάδα
 - χωρίς άμεσους συγγενικούς δεσμούς με τους ευγενείς
 - Δημιουργοί:
 - οικονομικά εξαρτώμενοι από τους οίκους μιας ευρύτερης περιοχής
 - ειδικευμένοι εργάτες
 - Δούλοι:
 - περιουσιακό στοιχείο του οίκου
 - από πολέμους ή πειρατεία

γ) Η πολιτική οργάνωση

- Οι πρώτες ελληνικές κοινωνίες: κράτη φυλετικά (σχολικό βιβλίο σελ. 122)
- Οι φυλετικοί αρχηγοί → κληρονομικοί βασιλείς
- Ο βασιλιάς:
 - ο αρχηγός του στρατού
 - ο κυβερνήτης με θρησκευτική και δικαστική εξουσία
- Η βουλή των γερόντων:
 - ο αρχηγοί των ισχυρών γενών, συμβούλιο του βασιλιά
- Η εκκλησία του δήμου: γνωμοδοτούν για σημαντικά θέματα

Ερωτήσεις:

1. Γιατί κατά την ομηρική εποχή ο οίκος λειτουργούσε ως μονάδα κοινωνικής συγκρότησης;
2. Με βάση το παράθεμα 2, σελ. 80 του σχολικού βιβλίου να αναφερθείτε στις οικονομικές συναλλαγές στη διάρκεια της ομηρικής εποχής.
3. Τι γνωρίζετε για την οργάνωση των φυλετικών κρατών;

Παράθεμα 1

Ο Εύμαιος περιγράφει τα πλούτη του Οδυσσέα

Ήταν αλήθεια εκείνου αμέτρητο το βίος. Κανένας τόσα από τους ήρωες δεν απόκτησε. Κι είκοσι άντρες να μαζευτούν πάλι δεν θα 'φταναν τα πλούτη του. Αντίκρυ έχει δώδεκα μαντριά για βόδια, άλλα τόσα κοπάδια γίδες, τόσα κοπάδια αρνιών και τόσα χοίρων, που τα βόσκουν δικοί μας άνθρωποι και ξένοι ρογιασμένοι.

Οδύσσεια, άσμα ξ στ.96 κ.ε.

1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που συνοδεύουν το ακόλουθο κείμενο με την ένδειξη **Σ** (σωστό) ή **Λ** (**λάθος**). Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

α) Η Οδύσσεια αποτελεί σημαντικότερη γραπτή πηγή για τη μεταμυκηναϊκή κοινωνία

12^ο Μάθημα

Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός - συνέχεια

(σελ. 82-83)

Ο πολιτισμός

- Τέλη 9^{ου} – αρχές 8^{ου} αι. π. Χ. : επανεμφάνιση γραφής στον ελλαδικό χώρο.
- Ελληνική αλφαβητική γραφή
- Η θρησκεία :
 - ο δημιουργία των πρώτων ιερών
 - ο τοπικές λατρείες και ολυμπιακό δωδεκάθεο
- Πολιτιστικά επιτεύγματα:
 - ο Επική ποίηση (ηρωικά τραγούδια – ραψωδοί – ομηρικά έπη)
 - ο Έργα γεωμετρικής τέχνης (κεραμικής και μικροτεχνίας)

Ερωτήσεις:

1. Γιατί υποστηρίζεται ότι οι Έλληνες έγιναν οι δημιουργοί του πρώτου πραγματικού αλφαβήτου;
2. Τι γνωρίζετε για τη δημιουργία των Ομηρικών Επών;
3. Γιατί η τέχνη των ομηρικών χρόνων ονομάστηκε γεωμετρική;

Επαναληπτική άσκηση :

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη **Σ** (σωστό) ή **Λ** (λάθος) και να αιτιολογήσετε αυτές που θεωρείτε λανθασμένες.

- α. Η επικρατούσα εκδοχή είναι ότι η διείδυση των Δωριέων στον ελληνικό κορμό έγινε σταδιακά και κατά κύματα.
- β. Κύρια πηγή οικονομικής ανάπτυξης κατά την ομηρική εποχή ήταν η γη.
- γ. Ο όρος « γεωμετρική », που χρησιμοποιείται πολλές φορές για να χαρακτηρίσει την ομηρική εποχή, είναι τυχαία επιλογή των επιστημόνων.
- δ. Οι πρώτες ελληνικές κοινωνίες οργανώθηκαν με φυλετικά κριτήρια.
- ε. Ο βασιλιάς των ομηρικών κοινωνιών ήταν μόνο αρχηγός του στρατού σε εποχή πολέμου.
- στ. Ο οίκος στην ομηρική εποχή φαίνεται πως λειτούργησε ως μονάδα κοινωνικής συγκρότησης.